

ON DENTAL CARIES AND SOCIOECONOMY IN SWEDISH CHILDREN AND ADOLESCENTS. CLINICAL AND REGISTER-BASED STUDIES

Ann-Catrin André Kramer, Leg. tandhyg, Odont dr, lektor Inst för Hälsovetenskaper, Karlstads universitet, FoU-ledare Folk tandvården FoU, Folk tandvården Västra Götaland

Det övergripande syftet med avhandlingen var att analysera barns och ungdomars kariesförekomst och att undersöka kariesförekomsten i relation till demografiska och socioekonomiska faktorer.

Studie I är en longitudinell klinisk studie med 271 3-åriga barn som följdes under fyra år (2003-6). Syftet var att analysera initial och manifest kariesförekomst och kariesutvecklingen i det primära bettet. **Studie II-IV** är tvärsnittsstudier baserat på register avseende 300 988 barn och ungdomar i åldrarna 3 till 19 år (2007-9). I **Studie II** var syftet att undersöka kariesförekomsten avseende ålder, kön och boendeområde. Syftet i **Studie III** var att undersöka individuella multipla socioekonomiska faktorer association till kariesförekomsten bland barn och ungdomar. I **Studie IV** var syftet att analysera variationen i kariesförekomst på olika geografiska nivåer med avseende på demografi och socioekonomi.

Resultaten visade att de små barn som tidigt utvecklade karies hade hög risk för fortsatt kariesprogression. Initiala kariesskador utgjorde en betydande andel av kariesförekomsten bland de yngsta barnen (**Studie I**). Bland 18- och 19-åriga ungdomar var det endast cirka en tredjedel som inte hade manifesta kariesskador. Kariesförekomsten var kraftigt snedfördelad i alla åldrar. Flickor uppvisade fler kariesskador än pojkar före tonåren med ett omvänt mönster under tonåren, då pojkar hade fler kariesskador än flickor. Barn och ungdomar på landsbygden hade lägre risk för karies jämfört med de som bodde i större städer eller i en storstad (**Studie II**). Socioekonomiska faktorer hade starka associationer till kariesförekomsten bland barn och ungdomar, framförallt bland de yngsta barnen (**Studie III**). Små geografiska områden (small areas for market statistics, SAMS) förklarade mer av variationen i kariesförekomst jämfört med större geografiska områden (tandvårdsklinikers områden) (**Studie IV**). Sammanfattningsvis fanns ojämlikheter i kariesförekomsten bland barn och ungdomar med skev fördelning inom åldersgrupper, mellan könen, mellan bostadsområden och i relation till individuell socioekonomisk status. Resultaten kan tjäna som underlag för fördelning av resurser inom tandvård med målet/ambitionen att uppnå bättre jämlikhet i tandhälsa.

Anslagsgivare: FoU-rådet i Skaraborg, TUA-medel Göteborg, Skaraborgsinstitutet, Institutionen för Odontologi, Sahlgrenska Akademin, Göteborgs Universitet